

Saarna 21. su helluntaista 14.10.2018, Joh 13:16-20

Olen papin töissä joskus kuullut hyväntahtoisen toteamuksen. Papilla se on helppoa. On töitä vain yhtenä päivänä viikossa.

Täytyy tunnustaa, että päivän evankeliumitekstin äärellä meni vähän toisenkin päivän puolelle. En uskaltanut luottaa siihen, että sunnuntaiaamuna, kukon laulun aikaan, Henki puhuu ja sanoma kirkastuu. Ensi lukemalta päivän evankeliumi maistui asiayhteydestään irti revästyttä. Mitähän tuostakin saarnaisi? Toisella lukemisella oli sama kokemus. Irrallisuuden selitys on siinä, että teksti on vain palanen Jeesuksen laajaa ateriakeskustelua oppilaiden kanssa. Aterialla ei pelkästään puhuttu, syöty ja juotu. Tapahtui muutakin. Sen alussa Jeesus pesee opetuslastensa jalat. Jalkojen peseminen ystävyiden ja rakkauden tekona on luterilaisessa kirkossa melko harvinainen ele. Viime kiirastorstaina muutama oululainen pappi kuitenkin jalkautui Oulun kauppakeskus Valkeaan ja pesi ihmisten jalat.

Olen vuosia sitten osallistunut jalkojen pesemiseen pääsiäistä edeltävän piinaviikon jumalanpalveluksessa. Kun jalkani oli pesty ja voideltu, minä puolestani pesin ja voitelin hyväntekijäni jalat. Vastavuoroisesta palveluksesta jäi koskettava lämmin muisto. Tämän vuoden toukokuussa läheiseni kysyi minulta, mitä haluaisin syntymäpäivälahjaksi. En keksinyt mitään. Hän yllätti minut jalkojen hoitotuotteilla. Hän pesi jalkani ja hoiti ne kuntoon. Tuntui hyvältä. Teko oli maanläheistä, arkista välittämistä.

Rakkaus, johon Jeesus meitä opastaa, on toinen toisemme kohtaamista kasvoista kasvoihin, välittämistä ja huolenpitoa, nälkäisen syöttämistä ja janoisen juottamista.

Muutama viikko sitten saarnatekstinä oli kuvaus Jeesuksen ja uskonoppineiden välisestä kiistakeskustelusta. Riita sukeutui, kun opetuslapset katkoivat tähkäpäitä sapattipäivänä. Uskonoppineet tulkitsivat tähkäpäiden katkomisen sadonkorjuuksi. Sadonkorjuu oli pyhäpäivänä ankarasti kielletty. He moittivat Jeesusta, joka salli opetuslasten katkoa tähkäpäitä nälkänsä. Jeesuksen vastaus kritiikkiin on tyrmäävä: ”Sapatti on ihmistä varten eikä ihminen sapattia varten”. Mestari tahtoo sanoa, että ihmisen hyvä menee kaiken edelle. Sellaiset uskonnolliset säädökset, normit ja ohjeistukset joutavat roskakoriin, jotka ovat jännitteessä ihmisen hyvän toteutumisen kanssa. Jeesuksen koko maanpäällinen elämä oli taistelua ihmistä orjuuttavia uskonnon ilmentymiä vastaan. Kun hän ratsasti aasilla Jerusalemiin kärsimään ja kuolemaan, hän ensi töikseen meni temppeliin ja kaatoi rahanvaihtajien pöydät ja tuolit nurin. Teko oli väkevä hyökkäys ajan uskonnollisen eliitin väärinkäytöksiä vastaan.

Historian valokeilassa oppilaiden jalkojen peseminen Jerusalemin pimenevässä illassa, asettuu niiden radikaalien tekojen sarjaan, jotka väistämättä veivät Nasaretin miehen ristille. Teon radikaalisuus valkenee, kun sitä peilaa yhteiskunnalliseen todellisuuteen. Jeesuksen ajan Palestiinassa jalkojen peseminen rankattiin niin alhaiseksi työksi, että edes juutalaisia orjia ei vaadittu pesemään omistajiensa jalkoja. Jalkojen peseminen oli Israelin kansaan kuulumattomien muukalaisorjien, siis tuon ajan siirtotyöläisten hommaa ja - kas kummaa - se oli myös naisten työtä.

Jalkojen pesemisessä on maanläheistä mullan makua. Siinä Jumalan Pojan suunnatonta ihmiserakkautta ilmaisevat sanat tulevat lihaksi ja teoksi.

Juuri tämän teon jälkisanat on talletettu tämän päivän evankeliumiin: ”Totisesti, totisesti: ei palvelija ole herraansa suurempi eikä lähettiläs lähettäjäänsä suurempi. Kun te tämän tiedätte ja myös toimitte sen mukaisesti, te olette autuaat.”

Vietin maaliskuussa muutaman päivän Valamon luostarissa. Osallistuin ekumeeniseen seminaariin. Aiheena oli maallistuminen. Mukana oli ortodokseja, roomalaiskatolisia ja luterilaisia siskoja ja veljiä. Seminaarin aihevalinta kertoo, että kristillisestä uskosta vieraantuminen huolettaa luterilaisen kirkkomme lisäksi myös muita kirkkokuntia. Vieraantumista selitetään usein maallistumisella. Maallistumisen käsitteellä on monia merkityssisältöjä. En lähde niitä erittelemään. Kerron vain yhden, sen joka minua tuossa seminaarissa puhutti. Minulle uuden näkökulman maallistumiseen toi seminaarissa luennoinut dosentti Ilkka Huhta. Hän totesi, että maallistuminen alkoi Jumalan tulemisesta ihmiseksi, siis jouluyöstä.

Teologian kielellä Jumalan ihmiseksi tulemisesta käytetään käsitettä inkarnaatio. Sanatarkka suomennos on lihaksi tuleminen. Tässä inkarnaation merkityksessä maallistuminen ei ole kirkolle huolipuheen aihe. Huolipuheen sijasta saamme yhtyä jouluyön enkelten kuuroon. Saamme ylistää ja kiittää Jumalaa, joka on laskeutunut lähelle ja syntynyt yhdeksi meistä, veljeksi. ”Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa”.

Tämä enkelten ylistys on tallennettu Luukkaan jouluevankeliumiin, siihen, jossa kerrotaan lapsesta, joka kapaloidaan ja laitetaan seimeen, siis eläinten syöttökaukaloon, koska majatalossa ei ole tilaa.

Myös tämän päivän evankeliumin laatijalla, siis Johanneksella, on oma jouluevankeliuminsa. Sitä ei kuule jouluaattona eikä jouluyönä eikä vielä jouluaamunakaan. Sen kuulee vasta joulupäivän jumalanpalveluksessa. Vanhan testamentin luomiskertomuksen tavoin Johannes lähtee liikkeelle kaukaa, ajasta ennen aikaa: ”Alussa oli Sana. Sana oli Jumalan luona, ja Sana oli Jumala”. Jouluevankeliumi päättyy sanoihin: ”Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme. Me saimme katsella hänen kirkkauttaan, kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antaa. Hän oli täynnä armoa ja totuutta”.

”Sana tuli lihaksi”. Tähän kiteytyy joulun sanoma. Siitä riittää iloa vuoden jokaiseen päivään.

Sain yhdeksän vuotta sitten joulutervehdyksen opiskeluaikojeni ystävältä. Tervehdykseen hän oli kirjoittanut latinaksi juuri nuo sanat ”verbum caro factum est”, sana tuli lihaksi. Heikki-ystäväni oli tuolloin terve mies. Puoli vuotta myöhemmin, toukokuussa 2010, vietettiin hautajaisia. Hän kuoli syöpään.

Vastaavia kokemuksia oman ikäpolven ystävien kuolemasta on kertynyt jo monille meistä. Polkumme ovat monenlaisia. On kuitenkin myös asioita, jotka meitä kuuskymppisiä yhdistävät. Olemme oppineet, että elämä on haurasta. Elämä ei ole omissa käsissä. Soon korkeemmas käres. ”Sana tuli lihaksi”. Sama Jumala, joka oli läsnä ja lähellä, kun sinä näit päivän valon ensimmäisen kerran, on läsnä sinun elämäsi jokaisessa päivässä ja hetkessä. Hän jakaa ilosi ja surusi. Hän on sinun Jumalasi. Hän on myös sinun veljesi. Hän tietää mitä on olla ihminen. Mikään ei ole jäänyt hänelle vieraaksi. Hän tuoksui vauvalta Betlehemin yössä, aivan niin kuin sinäkin elämäsi aamussa. Hän on läsnä ja lähellä myös elämämme viimeisessä hetkessä.

Kristillisen uskomme varhainen sanottaja, apostoli Paavali, pelkistää tulevaisuuden toiveensa lyhyeen rukoukseen: ”Saada elää ja kuolla yhdessä Kristuksen kanssa”. Saada elää ja kuolla yhdessä Kristuksen kanssa.

Kun Jeesus opettaa Isä meidän rukouksen, hän liittää meidät samaan perheeseen yhdessä hänen kanssaan. Nasaretilaisen Isä on myös meidän Isämme. Polkumme ovat monenlaisia. Ylösnoussut Kristus rukoilee elämänkaaremme kaikissa vaiheissa yhdessä meidän kanssamme ja meidän

puolestamme. Hän on täällä tänään. Tämä läsnäolo ja läheisyys, jakaminen ja osallisuus ovat aihe kiitokseen, riemuun ja ylistykseen yhdessä taivaan enkelten, kerubien ja serafien kanssa.